

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР.

№ 64 (1598)

Аўторак, 15 жніўня 1961 года

Цана 4 кап.

Ты чужы, планета, як зніцьці і спывае чалавечая радасць, пераказваючыся з краю ў край зямлі савецкай?

Гэта народ славіць сваю родную ленинскую партыю, якая ўжо ў каторы раз прыносіць яму непаўторныя дні хвалючага радоду.

Чытаеш радкі праекта новай Праграмы КПСС і нібы ўнімаешся на такую вышыню, з якой іста бачыць не толькі дарогі, што ўжо прайшоў, але і яшчэ незведаныя далі—сонечныя, праміністыя.

Многа, вельмі многа дарог прайшлі мы, савецкія людзі, пад гордым Чырвоным сцягам. Сцягам, на якім сімвалічна навекі зліліся ў адно Сяргій і Молат.

У першыя гады Савецкай улады, калі Уладзімір Ільіч Ленін закладваў падмурк новага грамадства, калі ён рыхтаваў планы электрыфікацыі голай і голанай Расіі, заробчыніцы буржуазныя прарокі толькі пасмеіваліся. Пасмеіваліся і называлі Леніна крамлёўскім летуценікам і фантазірам. Яны прадракалі, што пасля таго, як рабочыя і сяляне ўзялі ўладу ў свае рукі, гісторыя вынесла ім свой прысуд: спыніла ў Расіі газдзінскі час.

Жыццё жорстка пасмяялася з гэтых гора-прарокаў. Не, гісторыя не спыніла свой газдзінскі ў Савецкай Расіі. Сорак тры гады, якія мінулі пасля Вялікага Кастрычніка, наглядна паказалі, што час працуе на тых, хто ў 1917 годзе разам з Леніным разавёў ушчыт стары, ненавісны капіталістычны лад на адной

шостаі частцы Зямлі, хто сёння замагасца і перамагае пад сцягам марксізма.

Нашы незабыўны і дарогі Ільіч прадбачыў, што рана ці позна, але ўсе народы прыйдуць да сацыялізма. Ён падкрэсліваў, што камуністы могуць не баяцца за сваё будучыню, бо час працуе на іх. «Жыццё возьме сваё,— гаворыў Ленін.— Найкай буржуазія кідацца, злісцічае да шаленства... Робачы так, буржуазія робіць, як рабілі ўсе асуджаныя гісторыяй на пагібельны класы. Камуністы павіны ведаць, што будучыня ва ўсім разе належыць ім...»

Будучыня належыць камуністам! Як проста і як глыбока, моцна, сапраўды па-ленінску сказана.

Акінь, дарогі чытач, у думках геаграфічную карту свету. Ты памятаеш, яшчэ параўнальна не так даўно Савецкі Саюз быў адзінай у свеце сацыялістычнай дзяржавай. Ён нагадаў востраў у бурным капіталістычным акіяне. Грозныя і неістыя хвалі неаднойчы накатваліся на гэты востраў, але не маглі адолець яго. Савецкія людзі не толькі выстаялі, не толькі абаранілі сябе ад лютых ворагаў, але і дапамагалі іншым народам стаць на шлях сацыялізма. Дык паглядзі ж, чытач, яшчэ раз на карту... Ты бачыш, як разгарнуў свае магутныя плычы сацыялістычны лагер—ад берагоў Балтыкі і да Ціхага акіяна, ад Паўночнага полюса да Кітайскага мора? Больш трыці чалавечтва Ідзе сёння наперад пад

сцягам марксізма-ленінізма. І нішто не спыніць гэты неадольны поступ.

Цяпер да нас часта прыязджаюць госці з-за граніцы. Госці ўсялякія—І сябры, і неприяцелі. Яны захапляюцца (адны—шчыра, другія—з заўздасцю) дасягненнямі савецкага народа ў развіцці эканомікі, навукі і культуры. Часта пытаюцца: «Скажыце, як гэта вы здалелі так хутка нібы ў кацы, ператварыць сваю некаль адстаючую краіну ў перадавую дзяржаву свету? Адкуль у вас столькі мудрасці і сілы, каб так хутка будаваць атамныя электрастанцыі, запускаць у неба ракетныя самалёты і штурпаць у космас караблі-спадарожнікі?»

І мы адказваем гэціям: — Таму мы такі мудрыя і моцныя, што жывём без капіталістаў—гэтых крывасмокаў і драпежнікаў. Таму мы з камуністай хуткасцю імчы наперад, што нас вядзе, акрыляе і нагнае вялікая Камуністычная партыя—розум, гонар і сумленне нашай эпохі.

Іншага адказу няма і быць не можа. Так, гэта яна, Камуністычная партыя, выхавала зусім новага чалавека—будуцініка камунізма. Чалавек, які ўпершыню вытупіў са свайго жыцця пракладае воўчае правіла: «Кожны за сябе і адзін бог за іх!» На змену гэтай прайшоў прайшоў іншы: «Усе за аднаго і адзін за іх!»

Чалавек працы стаў свядомым будуцінкам камунізма! У гэтых словах глыбокі сэнс, які ва ўсёй велічыню штодзённа раскрываецца на нашых вачах.

Разумне грамадскага значэння сваёй працы—вось што характарызуе героя нашых дзён.

А гэта азначае, што савецкі чалавек працуе не толькі для таго, каб паўней здавальніцца сваёй асабістай патрыбай. Не, не ў гэтым яго ішчаце, а ў тым, каб прынесці ўк маглі больш карысці людзям, усю прададзенай Савецкі чалавек кідае сябе шчаслівым толькі тады, калі ён зробіць штосці добрае іншым, нахай нават зусім незнаемым, «далёкім» людзям.

Вось чаму ў наш сённяшні дзень уліваецца ўсё больш і больш прымет цудоўнага камуністычнага заўтра, а ў абліччы нашата сучасніка ўсё часцей і сцей выступаюць абрысы чалавечы будучыні. Сярод гэтых перадавых людзей нашага часу, «малкоў, як іх трапіла пачаць Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў, мы бачым і Герояў Сацыялістычнай Працы рабочых мінскіх заводў Федара Алексеевіча і Аляксандра Віташкевіча, будуцініка Дзяніса Булахава, чыгуначніка Алену Панькову, дарку Шпако Асіюк, старшыню калгасу Кірылю Арлоўскага і Ілью Сяргеева, сельскага механізатара Івана Кулеша, свінару Ганну Мікульскую.

Але героямі нашага часу, мяркуючы, мы заслуганна называем не толькі тых, у каго на грудзях зіхціць ярыш сонца залатыя зорачкі. Есць ішчэ многа і іншых герояў працы, простых і сціплых людзей, з якімі мы сёння, магчыма, ішчэ не знаёміліся або з якімі ішчэ сустракаемся. Людзей, якія ішчэ і непрыкметна кладуць цагліну за цагліну ў наш цудоўны камуністычны будынак. Таму і рэчыце ён, узнімаюцца ў вышыню не па днях, а па гадынах.

Менавіта шмат такіх людзей учыць я, калі пабываю на поладках Нафтабудзе. Людзей смелага жыцця, суровых і строгіх, простых і сардэчных, шчырых і летуценных.

Сакратар партыйнага камітэта Нафтабуда Мікалай Міхайлавіч Чэчат пазнаёміў нас з камуністам Сцяпанам Шаўлюгам. Калі бачыў гэтага чалавека шчыра, калі бачыў з ім сустрачацца адзін раз. Па прафесіі ён муляр. Майстар, як кажуць, на ўсе рукі. Толькі не гэтым, не майстарствам муляра праславіўся Сцяпан на будоўлі. Душа ў яго залата—вось што самае важнае.

Раней Шаўлюга працаваў у перадавой брыгадзе Яўгена Мартынава. Побач была адстаючая брыгада Паўла Чыгалея, Але, як камуніста і агітатара, Сцяпан хваліваў не толькі брыгаду, але і працаваў. Чалавек, які думае па-партыйнаму, па-дзяржаўнаму, не можа мірыцца з тым, што побач з ім ёсць адстаючыя. Ён разумее, што агульнага ўдому ў маштабах усёй будоўлі можна дабіцца толькі тады, калі адстаючыя будуць ішчэ ў нагу з перадавымі. І вось Шаўлюга вырашыў перайсці ў брыгаду Паўла Чыгалея, і перайшоў не адзіна, а са сваім верным сябрам Геннадзем Рыльковым, таксама камуністам. Два камуністы, два таварышы перайшлі ў новую брыгаду, каб і тут пасяць у душы людзей насенне, якое дало б такіх жа добрых ўсходзі, як і ў брыгадзе Яўгена Мартынава.

«Навічкі» хутка асвоіліся ў новай брыгадзе і сваёй сумленнай працай (а ішчэ раз і словамі) натхніваюць людзей.

Ішчэ дні і месяцы. І вось аднойчы ў тэатр накіраваўся брыгадзір Павел Чыгалея.

Прашу вывазіць мяне ад пасады брыгадзіра. Адчуваю, што не пацігну далей, асабліва цяпер, калі такі хлопцы ў брыгадзе паявіліся... Вось камуністы будзь з іх і трэба стаяць брыгадзірам.

Хателі вылучыць на гэтую пасаду Сцяпана Шаўлюга. Адмовіўся. Не, не «за пасады» перайшоў ён у адстаючую брыгаду, а для таго, каб нароўні з усімі несіць на плячах нялёгкае ношу.

Тады прызначылі брыгадзірам Генадзі Рылькова. Ён і не падвёў таварышаў. Генадзі прайшоў сябе добрым арганізатарам, і яго брыгада—адна з лепшых на ўсім Нафтабудзе. Сцяпан жа на ўсім дапамагае сяброў, і жыццё яго ў добраў годзе.

На Нафтабудзе многа цікавых людзей. Ну, вельмі хопіць бы Анатоля Гушча. Магчыма, вы што-небудзь чулі пра яго? На імя, чулі, бо гэта той самы Гушча, імя якога было названа ў вышэйшай мастоўнай трыбуналі. Так, гэта ён, Гушча, быў удзельнікам Усеагульнай нарады маладых будуцінкаў. Так, гэта яго імя ў ліку лепшых брыгадзіраў будоўнікоў Савецкага Саюза заслужана назваў у докладзе на гэтай нарадзе Старшыня Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў БССР па справах будоўніцтва.

Анатоль Гушча гэтак жа, як Шаўлюга і Рылькова, прайшоў будоўлю бяззусым юнаком. Родам з Віцебшчыны. Камсамолец. А брыгадзірам ён стаў, па сутнасці, выпадкова. І вось як гэта было.

У партыйнае бюро аднойчы зайшоў невысокага росту, хуценькі чалавек (Знамячыне на 2-й стар.).

ШЛЯХАМІ

здымкі займаюць месцы кандыдаў у члены Праэдыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ К. Т. Маляр, старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёў, сакратар ЦК КПБ П. М. Машаў, В. Ф. Шаўра, першы сакратар Мінскага абкома КПБ С. О. Прытыцкі, старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў РСФСР Леанід Собалеў, пісьменнікі Мікалай Грыбачоў, Анатолій Сафронаў, Сяргей Сяргееў, Мікалай Рылёнчык, Павел Глебка, Іван Шамскі, Уладзімір Кастроў, Павел Кустав, старшыня праўлення Саюза пісь-

вялікай краіны, ды ці толькі нашай! І гэта зрабіла дружбу! Гэта наша агульнае слова: яно гучыць аднолькава і па-руску і па-беларуску.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

БРАТЭРСТВА

меннікаў БССР Пятруся Броўка, загадчык аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ М. А. Халіпаў, міністр культуры БССР Р. Я. Кісялёў, сакратар Мінскага абкома КПБ А. Т. Кузьмін, першы сакратар Мінскага гаркома КПБ А. В. Насілоўскі, Беларуска пісьменнікі Кандарат Крапіва, Міхась Лынькоў, Пятро Глебка, Іван Шамскі, Мікола Ткачов, Максім Танк і іншыя.

Урачысты вечар адкрывае літаратурныя выступы ў вялікай рэдакцыі сустрач з рускімі пісьменнікамі на нашай зямлі, аб тых вялікіх задачах, якія ставяць перад літаратарамі ў гістарычныя дні, калі ўсё савецкі народ з вялікім энтузіязмам рыхтуецца да XXII з'езда КПСС.

— Мы, Беларуска пісьменнікі, адназначна П. У. Броўка, — заўсёды адчувалі братнюю дэлегому саюза народаў, яго вялікай літаратуры. Калі Беларуска літаратура вядома ва ўсёй краіне і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

— Сёння, — гаворыць П. У. Броўка, — выйдзе хмарны дзень, але гэта не перашкаджае нам ад усяго сэрца вітаць дарагіх гэсцей на Беларуска зямлі. Гэты дзень асвятляюць сонечныя ўсмешкі на тварх людзей, якія так шчыра сустракаюць сваіх рускіх сяброў.

І як бы прымаючы эстафету сардэчнасці, з цёплым словам у адказ выступае Леанід Собалеў, які гаворыць, што пахмурнае надвор'е не перашкоджае і рускім пісьменнікам прыльцець да сваіх Беларуска сяброў, дружба ўсё перамагае.

Дружба — гэце слова ўвесці нас спадарожніча са сустрачам рускіх пісьменнікаў з іх Беларуска калегамі, з працоўнымі навашага цудоўнага горада. Гэтае слова з вялікай цёплай гучала ў на агульнагародскім урачыстым вечары, прысьвечаным адкрыццю Тыдня рускай літаратуры ў Беларусі.

...У зале Палаца прафсаюзаў сабраліся рабочыя, служачыя, пісьменнікі, вучоныя, артысты, журналісты, прадстаўнікі партыйных і савецкіх арганізацый. У праміжыце тыдня ў Палацы прафсаюзаў запланіраваў даўгоў. Мікалай Грыбачоў падпісаў ей аўтаргар.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

У аэрапорце задоўга да прыбыцця гэсцей сабраліся мінчане—рабочыя, служачыя, дзяткі літаратуры і мастацтва рэспублікі. Вось ужо і зусім мала часу заста- лос да прылёту гэсцей, вост ужо і з'яўляецца ў нас сарабрышчы.

ТВОРЧЫ ЭНТУЗІЯЗМ

Савецкі народ ахоплены творчым энтузіязмам напярэдадні XXII гістарычнага з'езда КПСС. З вялікай радасцю сустраў ён хвалючы дакумент сучаснасці—праект Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. А сёння жыць горадска перамогі ў космасе. Гэтыя дзве пазеі нашай эпохі непаздольныя ў сэрцы народа, які гучыць сімфоніяй пераможнага шчыра да камунізма.

Пасля легендарнага паўднёва Германа Штова нека па-новаму перачытае і адчувае праграмны дакумент партыі—дакумент міру і ішчэ, творчай працы савецкіх людзей.

Мы, работнікі тэатра, адчуваем вялікую адказнасць, бо і ад нас у нейкай меры залежыць набліжэнне камуністычнага заўтра, і мы памагаем фарміраванню высокай свядомасці новага савецкага чалавека, будуцініка камунізма. Нашы спектаклі павіны вучыць жыць і працаваць па камуністычнаму.

А для гэтага нам самім неабходна многае што перагледзець у сваёй творчай практыцы, каб наша мастацтва вучыла і выхоўвала народ.

Уласканальваць майстэрства, шыкаць цікавыя, яркія формы адлюстравання жыцця, стварыць духоўна багатае вобраза савецкага чалавека — гэта найлепшыя рывачкі, якія трэба дасягнуць савецкаму мастацтву.

А колькі творчай радасці і захапляючай працы чакае нас у савецкім мастацтве, з якім мы будзем ішчэ плячы ў плячы і саліёмся ў адзін, вялікі фронт.

Калі ў даруку з'явіцца праект Праграмы КПСС, Рускі тэатр імя

Горкага знаходзіцца на берагах цудоўнай ракі Волгі ў Кастраме на гастролях. У тым дні мы нека асабліва глыбока адчулі радасць братняй сувязі з вялікім рускім народам. За 23 дні мы далі больш 50 спектакляў. Больш зроблена многа вездзе ў раёныя цэнтры і калгасы.

Нашы выступленні ў сценах кастрамага тэатра хваліліся нас ішчэ і таму, што ў адной з лосжы тут у свой час сядзеў вялікі рускі драматург А. Астроўскі, а на паломствах гэтага тэатра выступала вялікая плеяда праслаўленых рускіх акцёраў. Горда багата старажытныя помнікі. Нашы калектывы пабываў у левітанскіх мясцінах і на былой дачы Шаляпіна ў Прошчане.

Але самае цікавае—гэта сённяшнія людзі. Мы сустраліся з брыгадзімі камуністычнай працы, вайномі Савецкай Арміі, ветэранамі працы, калгаснікамі.

У час гастролей калектывы паставіў спектакль «Проводы братам на чыгуцы» па п'есе В. Панова. Рыхтуецца «Выгнаеце блудзішчы І. Шаманіна. Гэтыя паставоўка будзе ажыццэлена да з'езда агляду спектакляў на сучасную тэму, прысьвечанай XXII з'езду КПСС.

Пачата работа над спектаклем «Адзін год» па інсцэніроўцы Ю. Германа. 12 верасня тэатр пачне свой новы сезон, прысьвечаны гістарычнаму з'езду нашай партыі.

Мы аддадзмі ўсе нашы сілы, уствярэ першы наш сарушч на старажыны спектакль і вобразаў, вартых вялікіх здыскані.

Г. АБУХОВІЧ, народная артыстка БССР.

ВЯЛІКАЯ ХАРТЫЯ КАМУНІЗМА

Праект Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза — найвялікшы дакумент нашай эпохі. У ім з выключнай глыбінёй дадзены аналіз сучаснага стану грамадства, аналіз развіцця злучаю сучасных грамадскіх фарміраў—капіталізму і сацыялізма, з геніяльнай прадбачлівасцю намечаны шляхі развіцця чалавечтва як шыкаў заканамернага і непозбежнага пераходу ад капіталізму да камунізма. У гэтым сэнсе Праграма КПСС уяўляе сабой новы Маніфест камуністаў усёму свету, палажэнні і вывады якога — заканамерны працяг вялікіх ідэй Маркса і Энгельса, упершыню абвешчаных больш ста год назад у гістарычным «Маніфесте Камуністычнай партыі». Асабліва новай Праграмы КПСС — тое, што ў ёй, на аснове вялі

ГІМН ЧАЛАВЕКУ ПРАЦЫ ПА-КАМУНІСТЫЧНАМУ

(Заканчэне. Пачатак на 1-й стар.)

дарэньні юнак, са светлым валам і разумным пранікнёным вачыня. Зародзіў і не называючы сабе пачаў усхвалява таварыча аб недахопах на будоўлі. Ён прыводзіў прыклады і факты і называў канкрэтных выконваючых браку, незнаючыма выкарыстання будаўнічых матэрыялаў.

— Даруйце, а вы хто такі? — смяялі ў клоца.

— Я муляр, рабочы. Прозвішча — Гушча, або проста Толя.

Спадабаўся тады гэты хлопек камуністам. Зародзіў і ён, як кажуць, на прыклад. Пабыў на ўчастку, дзе працаваў Гушча, і перанаканіў, што ён сапраўды з разумнай галавой, добры арганізатар. Тады і паралілі кіравніцтва тэста паставіць Толю бригадзірам.

А Толя сумеўся. Бываюць такія людзі, якія проста не адносяцца да сваёй працы, сваё арганізатарскае здольнасці. Гэта добрыя людзі, выдатныя радавыя працаўнікі, але, калі ім прапаноўваюць кіруючую пасаду, яны пахлопаюць — «спраган не пацягну». І вельмі важна своечасова заўважыць такіх людзей і смець вылучыць, дапамагчы іх росту. Так зрабілі і з Гушчам — ён упартаўся, а яго тым не менш прызначылі бригадзірам.

Толя стаў бригадзірам у той жа бригадзе, дзе раней працаваў. Яму не трэба было заважываць павягу і аўтарытэт у бригадзе, бо гэтага хлопца ўжо ўсе тут добра ведалі. Толя працягнуў працаваць, не пакладаючы рук. Ён застаўся такім жа, як і быў — простым, сціплым, вольным і строгасці ў яго прыбылілі. І ў гэтым таксама нічога няма доўгнага. Такаваты разумелі Толю: строгасць — гэта адказнасць, і самі падзяляліся з адказнасцю, і больш старанна і стараваліся да справы. Кожны з іх дапамагаў Толю, як мог.

Але аднойчы адбылося такое. Кінуў дзяўчына група рабочых з бригады Гушчы ўзялася закончыць кладку сцяны прадуктовага магазіна. Працавала хутка, але не паспелі выканаць заданне. Выправілі застатка паставіць змены. Кладку сцяны закончылі, а калі муляры спусцілі ўніз, на зямлю, і паглядзелі ўверх — ад хвалювання заняло дух. Аказалася, што Павел Міцін, Васіль Драздоў, Пётр Бегуню «запаролі» кладку сцяны — скасілі вугал. У гэты час Гушча на аб'екце не было, ён паехаў на склад па матэрыялы. Присутнасць майстра Анатоля Гушчы, магчыма, і не прышла б да таго, бо ў хлопцаў нестала яшчэ вонту. Паралілі і выправілі перапрацаць кладку сцяны раніцай.

А ночу Павел Міцін доўга не мог заснуць. Ён, камсамалец, з бригады Гушчы — і бракорол. Што ж заўтра скажа Толя? Як ён паглядзіць у вочы людзям? Усе ўбачаць яго брэк, і талды... Не, гэтага не павіна здарыцца. Побач, у адным пакоі, спакоіна спаў Вася Драздоў. Гэта злавала Міціна. «Які цролен, спіць, як забіты», — думаў Міцін, і не адарываўся. Павел ускомыў з ложка і з сцяны штурхнуў Драздова. Той прахнуўся, спытаў:

— Ты што, ашалел? Чаму не

спіш? Кралі ў галаве?

— Уставай, Вася, уставай, дзурка, пара на работу, — сказаў Павел і пачаў апрагнацца.

А той сваё:
— Не дуры, ліджа поўнач.
— Уставай, жаку! — гарачыся Павел. — Вугал насмі. Што, забіўся? Трэба перапрацаць да світанья, пакуль людзі спяць.

— Ну, я спачатку адаспеем, што і табе раю зрабіць. Паспеем ліджа.

Міцін са злосцю брануў Драздова і пайшоў. Астатнія гадзіны ночы, да ўсходу сонца, ён правёў на сцяне. Працаваў адзін за другім са злосцю і крыўдай на сабе і Васіля. А той падняўся ранейша і пабег на аб'ект. Але яго дапамога ўжо не спатрэбілася — Міцін справіўся адзін. Раніцай, калі сабралася арыганізацыя, Павел расказаў аб усім Анатолю Гушчу. Той спачатку нахмурыўся, а потым усміхнуўся і сказаў:

— Ну, што ж, не памыляцца той, хто не працуе. Важна, каб своечасова выправіць памылку. І ты яе выправіў. Міцін, Малайчына.

Пахвала паважанага бригадзіра была ўзнагародой за бяспрытну трыўнявую ноч...

У нас усё мена і мена становіцца такім, як Васіль Драздоў, абмяняўшы да аўтарытэту калектыву да думкі спяч таварышаў. І ўсё больш і больш становіцца такім, як Сцяпан Шаўлюга, Генадзь Рылькоў, Анатоль Гушча і Павел Міцін. І гэта — самая радасная перспектыва, бо імяна такіх людзей, з высокай свядомасцю і чыстым сумленнем, пабудуюць камунізм.

Савецкія людзі працуюць самаадданна і натхнёна, па закліку свайго сэрца. Імянуцца яшчэ больш уславіць сваю Радзіму. І імяна ў гэтых людзей, на іх імянаўняе яго лепшых прадстаўнікоў нарадзіўся такі выдатны рух, як спаробіцца за званне брыгады і ўдзячна камуністычнай працы, а таксама нарадзілася нашоўны чынычынні: сёння ружбж наватара — заўтра ружбж калектыву; савецкая прадукцыя павіна быць самай даўгавечнай і лепшай у свеце; навучыцца сам — навучыць другога і г. д. Усе гэтыя і іншыя чынычынні — гэта тысячы ручайкоў народнай ініцыятывы, што зліваюцца ў адны магучыя патак, які на сваім шляху зносіць і расчысчае ўсё тое, што часам яшчэ перашкаджае нашаму руху наперад.

Нідзе ў свеце чалавек працы не цяніцца так высока, як у нашай краіне. Камуністычная партыя і Савецкі Урад робяць усё, каб чалавек працы быў усім задаволены. З году ў год павышаецца рэальная зарплата, павялічваецца розна родны фонд, арганізуюцца адпачынку, скарачаюцца працоўны тыдзень, усё больш сем'яў пераарджае ў новыя кватэры і г. д. Усёго і не лічыць!

Меры, якія намечаны ў праекце новай Праграмы КПСС на павышэнне матэрыяльнага дабрабыту савецкага народа — гэта яшчэ адзін доказ бяспрытных клопатаў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада аб дабрабыце народа. Вось чаму савецкім людзям з дня на дзень хочацца працаваць усё лепш і лепш!

І тут узнікае пытанне: а ці можа быць чалавек працы шчаслівым у капіталістычным све-

це? Калі верыць амерыканскім пісакам-фальсіфікатарам, якія харчуцца аб'едкамі з панскага стала, дык адказ на гэтае пытанне можа быць станоўчым. Але ж гэта такая праўда, як тое, што курцы можа вывесці з яўна слана, ці што рак умее саістаць.

Нават афіцыйныя асобы ЗША прызнаюць, што ніколі яшчэ ў гісторыі Амерыкі не было так многа беспрацоўных, як сёння. Сёння ЗША — гэта класічная краіна беспрацоўных. Гарды тут бурліва дэманстрацыямі, усюды — доўгія чэргі ля браваў, крыкі расчылі і надей: «Работы хлеба!» — не сціхаюць з ранняга да вечара перад будынкамі місцёвых улад. Вядомыя каміні і аўтасельскія пэці тут і там — па ўсёй краіне; вымершыя паселі, жыхары якіх пайшлі куды вочы глядзяць у пошуках работы; мільёны працягнуўшы на міласціну рук. Такая сённяшняя хвалёная Амерыка, дзе бог дужа ўжо няроўна падзеліў багаціню: у адных з горла пра, а другія жыюць на вадзе і солі або паіраюць ад недаядання.

І ў гэтай сувязі хочацца прывесці толькі адзін, але перанаканіваць факт. Калі аўтамабільны кароль Амерыкі Форд-другі аднаўчаў дзень нарадзіня свай дачкі Шарлоты, ён запрасіў і 200 гасцей. За вечар гасці выпілі рэкі калектыву, віна, іскі і малака, і'елі пяць тысяч бутэробраў, 120 фунтаў свіных наўбас, дзве тысячы праўжкоў, 1 800 лек, 1 500 бекістаў, 3 000 здобных праўжкоў і г. д. І яшчэ адна дэтал. Форд паўраў Шарлоце браслет коштам 78 тысяч далараў. Гэта — зарплата сярэдняга амерыканца не менш чым за дзесяць год.

Трагедыя радавых бедных амерыканцаў яшчэ ў тым, што ніхто, акрамя іх саміх, ніхто больш не думае аб тым, як палепшыць іх становішча, як накарміць і апрагнуць іх сем'і. Наадварот, капіталісты думваюць над тым, каб хутчэй пазбавіцца ад так званых «лішніх рук» і замяніць іх дзе аўтаматамі, а дзе... і малымі. Так-так, малымі. Першую спробу ў гэтым напрамку зрабуў некі Фордман Гуган. Гуган закінуў на вуліцу дзесяткі работных і замяніў іх я станкоў малымі шымпанзе, выкідаўшы заўдрасць у многіх сваіх сяброў-багацёў. Даўга што. З пункту гледжання капіталістаў, малыны могуць быць ідэальнымі работнікамі і ў ўсім вышодку маюць шмат пераваг перад людзьмі. Малыны, напрыклад, не будуць арганізуюцца забастоўкі і дэманстрацыі, не будуць патрабавалі павышэння заробатнай платы. Наогул, яны нічога не будуць патрабавалі, акрамя хіба сякай-такой ежы, а будучы працаваць на капіталістаў без стомы, пакуль не вычупаць ногі. І ўжо паўнона яны пачаў не падамуваць, каб змяніць імпэрыялісты эксплуататарскі лад у ЗША, ад які з'яўляецца расм для капіталістаў і жабрацкіх домам для беспрацоўных.

Што і гаварыць, Бэн Фрыдман і яго аднаўчаны могуць гаварыцца: яны, самі таго не падарваюць, прыдумалі ласу нова і арыганізацыю назву амерыканскаму імперыялізму — «малыны капіталізм». Перад гэтай назвай бляднеюць, вядома,

усе ранейшыя назвы, якія былі прыдуманы для кроважэрага амерыканскага імперыялізму — «народны капіталізм», «дэмакратычны капіталізм», «гуманна капіталізм», «краіна ўсеагульнага працягання» і інш.

Сапраўды, нездарма ж кажуць, што ў Злучаных Штатах Амерыкі чалавек працы каштуе не толькі танней, чым малпа, але нават танней, чым сабак. Вядомы выпадак, калі капіталісты купілі свай сабак на найвышэй коштам — 10—15 тысяч далараў. Многім радавым амерыканцам, каб зарабіць такую суму, прышлося б працаваць па яўна, а то і па дзесяць год! Тут дарчы прывесці яшчэ і такі факт. У 1943 годзе, у разгар другой сусветнай вайны, калі мільёны мужных людзей змагаліся з фашысцкай чумой, амерыканскія капіталісты выдаткавалі сем мільёнаў далараў на догляд сваіх сабак, тры мільёны далараў — на куплю дарагіх сабакых напійнікаў і дэсяць мільёнаў далараў на асобны «сабакую гастронамію».

Цяпер выдаткі на сабак не зменшваліся. Гэтае марнапраўства як нешта лепш павярджася словы вядомага пралетарскага пісьменніка А. М. Горькага аб тым, што ўлада далара, нібы спирт, трымае чалавека ў сваіх абдымаках, сціскае яго моц, душыць яго свядомасць, калечыць яго маральна.

З ростам беспрацоўя ў ЗША звязана яшчэ адна праблема — праблема росту злачыннасці. Самі кіруючыя дзеячы гэтай краіны вымушаны прызнаць, што ў 1960 і 1961 гады з'яўляюцца для ЗША рекорднымі па колькасці злачынстваў, якія ўчыненыя моладдзю і падлеткамі.

Не, не можа быць шчаслівым простым рабочым чалавек ні ў ЗША, ні ў іншай капіталістычнай краіне. Гэтае пісанне ён знаёмы толькі ў Савецкай краіне, дзе людзі працы сапраўды з'яўляюцца гаспадарамі свайго жыцця. Вось чаму прыклад СССР запальвае вядомай навінаю мільёны і мільёны працоўных людзей, якія яшчэ знаходзяцца пад уладай капіталу.

Чалавецтва ведае: камунізм прыйдзе на змену капіталізму готак жа, як раніца змяняе ноч.

ЗА ГАНАРОВАЕ ЗВАННЕ

Калектыву работнікаў кінастэкі Гарадзкога раёна змагаецца за ганаровае права называцца калектывам камуністычнай працы.

Стаўшы на працоўную вахту ў гонар XXII з'езда КПСС, кінамеханікі і матэрысты ўзллі павышаны абавязальнасці. Гадавы план кінаабслугоўвання сельскага насельніцтва яны вырашылі выканаць да 7 лістапада, а гарадскога — да 1 снежня; звыш плана прадэманстраваць 300 кінасеансаў.

Кінамеханікі дамагліся добрых поспехаў. За першае паўгоддзе план па валоваму збору выканан на 11,6 процанта, па паказу насельніцтва кінарыліеаму — на 11,3. Значна перавышана заданне ліпеня.

Кінамеханікі спаробіліся паміж сабой. Першым трымае Леў Шышоў. Добрых поспехаў у спаробітве дэбіліт таксама кінамеханікі т. Іванковіч, Борбася, Фадатаў, Яфрэмаў, Крукаў, Даўгаляў і іншыя.

П. ВОРАНАУ.

У ПАМЯЦЬ ГЕРАІЧНЫХ ДЗЁН

Герачіная абарона Врэсцкай ірпэцы прыняла ўагу беларускі мастакоў. Многія з іх прысвечылі свае творы імгнучым подзвігам савецкіх воінаў у першы дні Вялікай Айчыннай вайны. Дзімні ў Беларусі дзяржаўным мастацкім музеі пачала экспанаванне выстаў работ беларускіх мастакоў, прысвечаных абароне цытадэлі над Бугам.

У галерэі выставлены палотны «Брэсцкая крэпасць», «Закідае», «У ліпені 1941 года І. Стасевіч», «Абароны Врэсцкай ірпэцы», «Адрэччана, мога карці, партрэтаў, графічных работ і скульптур — усёго 76 работ.

ЖАДАНЫЯ ГОСЦІ

Штогод калгасы Карэліцкага раёна наведваю Вабруйскай драматычнай тэатр. Працягваюць палець палітэатру і ў гэты год. Усе дзе бабруйскай мастроў мастацтва не сустракалі па-свободу і з радасцю.

Летась калгасіна раёна былі паказаны «Вясёлка», «Шчыпеня», «Я. Зайцава», «У ліпені 1941 года І. Стасевіч», «Абароны Врэсцкай ірпэцы», «Адрэччана, мога карці, партрэтаў, графічных работ і скульптур — усёго 76 работ.

Сябра Вабруйскай гасці прыехалі з новымі спектаклямі: «Небаспелы ўзрос», «Нуротанне знаёмства з «Дзюльчым», «Гледчы з цікавасцю сустрэлі і гасці пастаноўкі тэатра.

Шкада, што тэатр не паказаў ніводнага спектакля на беларускай мове.

А. ЧАЧОТКА.

ПЕРАСОУНЫ ПЛАНЕТАРЫЙ

Работнікі Віцебскага абласнога аддзялення таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў арганізавалі перасоўны планетарый. Першы кўпал і апаратура змантраваны ў кузеве аўтамабіляў. Свой першы выезд планетарый зрабуў у рэёны цэнтр Глыбокае. Там былі наладжаны гутаркі на антырэлігійныя тэмы з дэманстрацыі карты сонечнай сістэмы.

Перасоўны планетарый мае і стэціярнерную залу з купелем і Віцебску. Дзімні была наладжана лекцыя на стаячары. Лектар А. Фабрер расказаў прысутным аб палеце савецкага чалавека ў космас, аб будове Сусвету. Наступныя лекцыі абудуюць на тэму: «Што далі навуцы і тэхнікі іштучны спадарожнікі Зямлі», «У глыбінны Сусвету», «Ці ёсць жыццё на іншых планетах» і інш.

Перасоўны планетарый наведвае ўсе раёны вобласці.

Вялікі зварачны цах Мінскага мотавелазавода. Над адным са свідравальных станкоў вісць чырвоны сцяжок з надпісам «Брыгада камуністычнай працы». Дзяўчыны Ліда Петаповіч, Насця Ваўчанок, Каця Шышко, Волга Каравая, Надзя Актанова і Марыя Яфрэмава вырашылі жыць па-камуністычнаму. Гэта значыць, усё свае веды і сілы ададаць таму, каб вытнела родная дзяржава.

— На працу ў імя Радзімы нас накіравалі новы гістарычны дакумент — праект Праграмы КПСС, — гаворыць брыгадзір Марыя Яфрэмава.

Словы не разыходзяцца са справай. Вось сабраліся яны каля свідравальнага станка, каб параціць адна з другой, паглядзець, як працуе брыгадзір (першы дзядым).

А пасля змены падалі вынікі. Замест 750 каркасаў веласіпеду зрабілі тысячу.

***

Жыць па-камуністычнаму — гэта значыць вучыцца, сярбаваць.

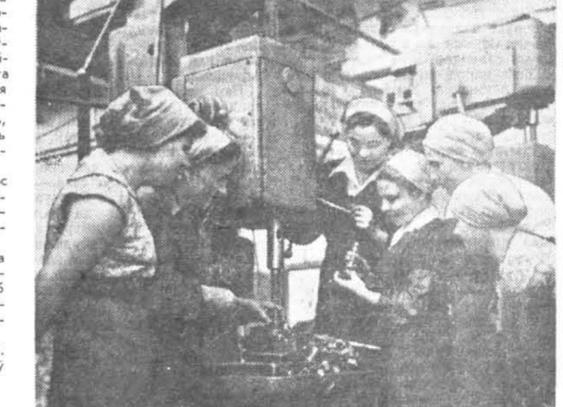

Так робіцца ў брыгадзе Марыя Яфрэмава. У мінулым годзе Марыя паспяхова здала прыёмныя іспыты і паступіла ў Інстытут народнай гаспадаркі. Сёння збіраецца вучыцца ў інстытуце не сабраўка Ліда Петаповіч. У асьмі клас вярхоўнай школы пойдзе Волга Каравая. Пасля работы дзядуча часта можна ўбачыць у бібліятэцы за кнігай ці падручнікам. Любыя яны і мастацкую літаратуру. Кіргі беларускіх пісьменнікаў — першы дарадчык у жыцці і рабоце М. Яфрэмакі і Н. Ваўчанок (здымак справа).

Жыць па-камуністычнаму — гэта азначае дапамагчы адна другой у жыцці, у працы.

***

Ёсць вольная хвіліна. Як выкарыстаць яе? Можна ісці ў кіна-тэатр, можна праслухаць эстрадны канцэрт. А можна наведаць і мастацкі музей. Тут і зняў наш фотакорэспандэнт члена брыгады камуністычнай працы Волгу Каравую (здымак злева).

Так робіцца ў брыгадзе Марыя Яфрэмава. У мінулым годзе Марыя паспяхова здала прыёмныя іспыты і паступіла ў Інстытут народнай гаспадаркі. Сёння збіраецца вучыцца ў інстытуце не сабраўка Ліда Петаповіч. У асьмі клас вярхоўнай школы пойдзе Волга Каравая. Пасля работы дзядуча часта можна ўбачыць у бібліятэцы за кнігай ці падручнікам. Любыя яны і мастацкую літаратуру. Кіргі беларускіх пісьменнікаў — першы дарадчык у жыцці і рабоце М. Яфрэмакі і Н. Ваўчанок (здымак справа).

Жыць па-камуністычнаму — гэта азначае дапамагчы адна другой у жыцці, у працы.

***

Ёсць вольная хвіліна. Як выкарыстаць яе? Можна ісці ў кіна-тэатр, можна праслухаць эстрадны канцэрт. А можна наведаць і мастацкі музей. Тут і зняў наш фотакорэспандэнт члена брыгады камуністычнай працы Волгу Каравую (здымак злева).

Жыць па-камуністычнаму — гэта азначае дапамагчы адна другой у жыцці, у працы.

***

Ёсць вольная хвіліна. Як выкарыстаць яе? Можна ісці ў кіна-тэатр, можна праслухаць эстрадны канцэрт. А можна наведаць і мастацкі музей. Тут і зняў наш фотакорэспандэнт члена брыгады камуністычнай працы Волгу Каравую (здымак злева).

УСУР'ЁЗ ПРА СМЕШНАЕ

У кнізе А. Саннікава «Сатырычны характары беларускіх камедый» галоўным чынам ідзе гаворка пра сатырычныя вобразы камедый Дуніна-Марцінкевіча, «Паўлінкі» Які Купала, «Мілы чалавек» Кандрата Крапіны, «Выбаўце, калі ласка!» Андрэя Макаёнка. Тэма, абраная А. Саннікавым, не такая ўжо і новая. Пра гэтыя п'есы ў друку пісалася не раз і не два.

Але нехта не заглядаў з аўтарам, калі ён у пачатку кнігі заўважэ, што амаль ва ўсіх ранейшых артыкулах разглядаліся тыя ці іншыя асобы творы і што амаль не было ў беларускім літаратуразнаўстве і тэатразнаўстве такіх работ, якія б прасачылі шлях наўважна і развіцця беларускай камедыі.

Кніга А. Саннікава — першая такая спроба. Аўтар пачынае разглядаць сатырычны характар беларускіх камедый з самых вытокаў. Яшчэ задаўга да з'яўлення на сцэне і ў літаратуры камедый В. Дуніна-Марцінкевіча, народ едкім, ініцыяльным смехам вылічыў сваім прыгнатылікам прысуд. «Смецца, бо плаваць не даецца» — гэтая народная прыказка вынесена ў энтраф першага раздзела кнігі, і яна тлумачыць чытачу свеснасць і кірунак сатыры даўніх часоў. Жы ў першых сатырычных намілах і замалеўках з інтэрмедый для школьнага тэатра і батлейкі, і даволіць аўтар, ёсць спробы паказаць і высвятліць не толькі асобных людзей, якія блага рабілі для іншых, а тое жыццё і тыя ўмовы, якія спарадзілі гэтыя людзей. Пасля гэтых спробы будзь развіты такім драматычным, як Дуніна-Марцінкевіч і Які Купала. Даследчык паказвае працэс развіцця сатыры, у прыватнасці, сатырычных характараў беларускіх камедый. Вось чаму нават усё тое, пра што ўжо гаварыліся іншымі аўтарамі яшчэ да А. Саннікава, у яго кнізе набывае ці новы сэнс, ці лагічнае завяршэнне папярэдняй размовы.

Праўда, многае з таго, што гаворыцца аб інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі, для чытача таксама не нова. Успомнім не так даўно выдданую кнігу У. Я. Нільсана «Беларускі тэатр, у якой даволі падрабозна і грунтоўна гаворыцца пра гэтыя тэмы.

А Саннікаў разам з тым даследвае сатыру народнай драматургіі і ў пераходных і паказвае пераходныя тэатры, ад першых нескладаных інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі да такіх буйных п'ес, як, скажам, «Хто смецца апошнім» Кандрата Крапіны. І ў гэтай сатырычнай камедыі даследчык спраўдзіла вылучае дэталі, якія бярэць свае вытокі з народнай творчасці.

Ад інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі А. Саннікаў пераходзіць да сатырычнай драматургіі і паказвае пераходныя тэатры, ад першых нескладаных інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі да такіх буйных п'ес, як, скажам, «Хто смецца апошнім» Кандрата Крапіны. І ў гэтай сатырычнай камедыі даследчык спраўдзіла вылучае дэталі, якія бярэць свае вытокі з народнай творчасці.

Праўда, многае з таго, што гаворыцца аб інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі, для чытача таксама не нова. Успомнім не так даўно выдданую кнігу У. Я. Нільсана «Беларускі тэатр, у якой даволі падрабозна і грунтоўна гаворыцца пра гэтыя тэмы.

А Саннікаў разам з тым даследвае сатыру народнай драматургіі і ў пераходных і паказвае пераходныя тэатры, ад першых нескладаных інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі да такіх буйных п'ес, як, скажам, «Хто смецца апошнім» Кандрата Крапіны. І ў гэтай сатырычнай камедыі даследчык спраўдзіла вылучае дэталі, якія бярэць свае вытокі з народнай творчасці.

Ад інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі А. Саннікаў пераходзіць да сатырычнай драматургіі і паказвае пераходныя тэатры, ад першых нескладаных інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі да такіх буйных п'ес, як, скажам, «Хто смецца апошнім» Кандрата Крапіны. І ў гэтай сатырычнай камедыі даследчык спраўдзіла вылучае дэталі, якія бярэць свае вытокі з народнай творчасці.

Праўда, многае з таго, што гаворыцца аб інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі, для чытача таксама не нова. Успомнім не так даўно выдданую кнігу У. Я. Нільсана «Беларускі тэатр, у якой даволі падрабозна і грунтоўна гаворыцца пра гэтыя тэмы.

А Саннікаў разам з тым даследвае сатыру народнай драматургіі і ў пераходных і паказвае пераходныя тэатры, ад першых нескладаных інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі да такіх буйных п'ес, як, скажам, «Хто смецца апошнім» Кандрата Крапіны. І ў гэтай сатырычнай камедыі даследчык спраўдзіла вылучае дэталі, якія бярэць свае вытокі з народнай творчасці.

Ад інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі А. Саннікаў пераходзіць да сатырычнай драматургіі і паказвае пераходныя тэатры, ад першых нескладаных інтэрмедый школьнага тэатра і батлейкі да такіх буйных п'ес, як, скажам, «Хто смецца апошнім» Кандрата Крапіны. І ў гэтай сатырычнай камедыі даследчык спраўдзіла вылучае дэталі, якія бярэць свае вытокі з народнай творчасці.

дзіць да прафесійнальнай драматургіі. Даволі падрабозна ідзе гаворка пра сатырычныя характары камедый «Пінская шляхта» і «Залёты» В. Дуніна-Марцінкевіча, «Паўлінка» Я. Купала, «Кар'ера таварыша Брыгалаіна» Я. Мірновіча, «Выбаўце, калі ласка!» Андрэя Макаёнка. Мімаходзь аналізуе «Модны шляхчок» К. Крапіны. Да гэта і зразумела: твор гэты не займае вялікага месца ў літаратуры. Шкада толькі, што і гэтак жа мімаходзь гаворыцца і пра «Суз» Ул. Галубка. А між тым Галубок, як вядома, стварыў цікавыя сатырычныя характары. Такая наўважна не зразумела ішчэ і таму, што аўтар ставіў сабе мэту даць агульную карціну развіцця сатырычнай камедыі.

Можна было б назваць сатырычны характары ў п'есах іншых беларускіх драматургаў, пра якія чамусьці аўтар не пачаў падрабозна казаць хоць слова. Аўтар лічыць, што сатырычны характары існуюць толькі ў сатырычных камедый. Але ж сам загаловак кнігі няк не абмяжоўвае даследчыка. Ды, скажам, і «Паўлінка» і «Залёты», пра якія падрабозна ішчэ аўтар, няк не адносяцца да сатырычных твораў. Між іншым, і ў першым раздзеле аўтар не абмяжоўвае разглядом толькі сатырычных камедый.

НЯХАЙ НАША ДРУЖБА ЦВІЦЕ ПАД СОНЕЧНЫМ НЕБАМ РАДЗІМЫ!

Музей Вялікай Айчыннай вайны. І гаспадары і госці ўспомнілі грозныя гады, калі ў агульнай барацьбе супраць фашызму людзі больш умацавалі дружбу братніх народаў Савецкай краіны.

Люстра эпохі

Для пачатку — пра слаўную спрэчку «фізікаў і лірыкаў». Само жыццё краіны, якая будзе камяні, здамае гэтыя спрэчкі. У характары слаўных камяністаў, у прыватнасці Герману Сідлаву, адлюстраваны рысы чалавека вельмі блізкай камуністычнай будовы. У гістарычным паданні Герман Цітоў быў забяспечаны дасканалейшымі прыладамі, створанымі нашымі «фізікамі». І ў той жа час ён быў заброены забойцамі нашых «лірыкаў». Мозг камананда — дакладнае веданне геофізікі, астраноміі, механікі... Сэрца камананда — вострае адчуванне музыкі, паэзіі... Камуніст, патрыёт, спецыяліст вышэйшага класа. У тым, што ён такі, не магла заслуга і «лірыкаў».

СЛОВА АБ РУСКАЙ ПАЭЗІІ

Руская паэзія! Плач Яраслаўны... Бурлацкая «Дубінушка»... Пушкінскі Ангелі... «Каму на Русі жываць добрыя Іякірава». Балюча супрацьстаялі і ўсё ж светла Блок... І працяг, над усім светам.

Прачытаць Шэкспіра. Яго саветы загучалі на рускай мове і прымулі англійцаў перачытаць іх па-англійску.

Нерз у Алабам спявае «Катюшу» і «Полонію». Лейтэнтанам праз увесь раман французскага пісьменніка Эльзы Трыале «Напрошэнныя госці» праходзіць святлодрука «Гранда». «Правда» друкае паэтычныя рэпартажы з рэвалюцыйнай Кубы, напісаныя яе спецыяльным карэспандэнтам Яўгенам Еўтушэнкам.

Колькі імёнаў тут можна назваць, колькі твораў пералічыць! Можна было б успомніць і тое, як у момант абліццела ў свой час усю краіну «Вставай, страна огромная», як захоўвалася ў савецкіх рэдакцыях паэтычныя томкі, як беражліва перадавалася з рук у рукі нумары газет з творами савецкай паэзіі ў акапах на перадавой у час Вялікай Айчыннай вайны... Паэзія з народам была і ў самыя цяжкія гады выпрабаванняў і сёння ідзе з народам да светлага камуністычнага з'яўлення.

Галоўнае, што ўласціва савецкай паэзіі — найдастойнейшая прадаўцтва традыцый рускай класікі, гэта — праўдзівасць. Леў Касіль трапіў заўважыць, што талент — гэта перш за ўсё дар здольнасці традыцый і Мендзіта гэтай якасцю таўмацалася заўжды і тлумачыцца сёння вялікая сіла ўздзеяння лепшых узорам рускай паэзіі на шматлікіх чытачаў, вельмі істотна і тое, што майстэрствам здольнасці праўды рускай паэзіі валодае надзвычайна і вымудзе гэтак уменне ва ўсіх відах, родах і жанрах паэзіі — ад эпаса да самай сціплай лірычнай замалюўкі.

Сказаць то слова нікому другому ў нікогды бы ні за што не мог Перадверзь. Даве Д'юв.

Вось звычайная, будзённая факты той тытанічнай работы, якую выдзі штодзённая руская савецкая паэзія. У гэтых фактах, мне здаецца, выразаецца найбольш размах працы рускай паэзіі.

Галоўнае, што ўласціва савецкай паэзіі — найдастойнейшая прадаўцтва традыцый рускай класікі, гэта — праўдзівасць. Леў Касіль трапіў заўважыць, што талент — гэта перш за ўсё дар здольнасці традыцый і Мендзіта гэтай якасцю таўмацалася заўжды і тлумачыцца сёння вялікая сіла ўздзеяння лепшых узорам рускай паэзіі на шматлікіх чытачаў, вельмі істотна і тое, што майстэрствам здольнасці праўды рускай паэзіі валодае надзвычайна і вымудзе гэтак уменне ва ўсіх відах, родах і жанрах паэзіі — ад эпаса да самай сціплай лірычнай замалюўкі.

Яўген ЕЎТУШЭНКА
РАЗМОВА
З «МАЗ»
З ВЕРШАЎ АБ КУБЕ

Як голас краю роднага і блізкага, Дзе б ні былі мы, блізкага для нас, Ла хвалі, што ў моры тоўняцца Карыбскім, Аспіа—«МАЗ», я, брат, пацуй твой бас. Карабкаўся, рудой цяжкоў нагруканы, Ты на гару, магутны і натруканы. І пальмы ля распуленыя шашы К табе, як сонны у тайзе, ішлі. Спяшалі скалы, нейкія баракі І з мачамі — пад неба! — караблі. Сядзеў хлапец ледзь бачны з-за баранкі, Так, як сядзець на тронах каралі. Абдаў мяне ты хмарай пилу, дымам, Ды не крэдуючы я за гэта, другі! Узру бы я цябе у свае абдымкі, Шкада, што толькі не хавае рук. Сказаў мне «МАЗ»:

У выданні асабліва кніжкі савецкай чытацкай знаёмства з паэзіяй французскага паэта Арагона «Незаконныя раманы» і «Эліза» — твораў, у якіх, паводле слоў Сямёна Кірсанава, адлюстраваны «шляхы новай праўды» сучаснай нам рэалізму і лепшым і ідэям нашата часу.

Ад «за далю далю» Твардоўскага да мініяцюры Шчыпацова. Ад пракоф'евскіх распеўных вершаў да сухавата-графічных рэчак Восіпа Кольчава.

Гарні ў залаты вадзе лягушы, Бакі мне пудзеныя спяваю скляпі І налівалі лініі з кірца кузаву. А ночкі! Светла, чым так было! Бы свет знаходзіўся ў другім стагоддзі дзесяці.

«Навошта і каму патрэбна паэзія» — у кнізе з такой назвай асэнсавана сваю працу і працу сваіх калег Мікалай Асееў, Англіійскія шэкспіраўшчы прызнаючы, што Маршак прымуціў іх па-новаму

Ад «за далю далю» Твардоўскага да мініяцюры Шчыпацова. Ад пракоф'евскіх распеўных вершаў да сухавата-графічных рэчак Восіпа Кольчава.

У нейкім краі, у трыдзятым эканамічным раёне сядзеў у мясцовым саўнаргасе нехта Сяміпязеў А. А. Чало высокае, пагляд задулівы. Жанаты. Двое дзетак. Сядзець — справа ніхтара. Выбраў добрае крэсла, падушачку палмасці, каб было мякчэй, і сядзі сабе ў ахвоту праз увесь рабочы дзень! Таварыш Сяміпязеў так і рабіў — сядзеў. Ён сядзіць, а справы ідуць сваім ходам. Заводы і фабрыкі працуюць, план выконваецца, паперы пішучы, бухгалтэрыя падлічвае і акуртаня выплачвае зароботную плату ўсім, каму яна належыць. У тым ліку і таварышу Сяміпязеў.

Грамаўністая пльынь паэзіі

У кароткай прадмове да паэтычнага зборніка лаўрэата Ленінскай праміі Аляксандра Пракоф'ева «Прызнанне ў любові», які выйшаў у перакладзе на беларускую мову ў Дзяржаўным выдавецтве БССР, Пётр Панчанка зазначыў: «Проста давайце даць, колькі паэт знаходзіць свежых слоў і яркіх вобразаў, каб уласціва паўночным рэкі і азёры, карабельныя гаі і адзінокае бярэзі, духоўную луну чаромхі і салаліны грот».

У гэтых радках пацуду радасці, усведамлення таго, што мы жывём у вялікай, дружнай, агульнай шматнацыянальнай сям'і. Агульнасць нашых высокіх ідэй, лад нашага жыцця падраўнілі рускага паэта з сястрой Украінай, з дарогімі пабрацімамі. І па якой бы ты дарозе ні ішоў — выдзе яна пад небаў Радзімы, выдзе яна да савецкіх людзей, якія блізка і родныя табе, якія з'ядзаны аднымі інтарэсамі, мэтамі, дружбай, пабрацімствам. А ў гэтым наш радасць, шчасце, магучасць. І на ўвесь голас гэта славід паэт.

Вельмі моцны ў зборніку радасць «Мне пра Расію трыба гаварыць». Мяккасць, плаўнасць, нейкая своеасаблівае, непаўторнае мілагучнасць і шаўкавіскасць слова, радка ў вершах, дзе Аляксандр Пракоф'ев гаворыць пра Маскву, Ленінград, пра Ладагу, Балтыку, пра гарады і вёскі Расіі:

Крыоф'ева рухае, уздымае на хвалеваным народзе. У дзудным раздзеле зборніка «Старонка Ленінградская» — то суровасць і гнеўнасць, калі карае пазт базілагасным словам цемрашалаў вайны, то замілаванасць і сардэчнасць, калі гаворыць пра мірную і нагхнёную працу людзей геральчнага горада на Няве.

І гэта так. З вялікай паэтычнай перааналізацыю Аляксандр Пракоф'ев выказаў сваю любові да Айчыны такімі дзуднымі, маляўнічымі радкамі: Колькі зор агнявых, колькі сіных, Колькі бур, колькі ліўняў з нябёс! Салаўінае горла — Расія, Беланогія пухчы барос. Ды шырокая руская песня, Што з пунікам і сцягам бляжыць, Што ўзліццель у прасторы і вясніцы.

Вельмі моцны ў зборніку радасць «Мне пра Расію трыба гаварыць». Мяккасць, плаўнасць, нейкая своеасаблівае, непаўторнае мілагучнасць і шаўкавіскасць слова, радка ў вершах, дзе Аляксандр Пракоф'ев гаворыць пра Маскву, Ленінград, пра Ладагу, Балтыку, пра гарады і вёскі Расіі:

Вельмі просты, спакойны, прыбыліны маляўнічак: Палкіны вербы, Што вышлі за Неўку, Учаліліся ў бераг, Як дзедка за рапку, Як бабка за дзедку, Як дзедка за рапку, А ўвогуле вельмі Трывала і цяжка...

Зборнік рускага паэта перакладзены на беларускую мову і апрацаваны народнай паэзіяй. Паэт чэрпае з той чыстай, сонечнай лірыкі, якая выцякае з глыбін народных, з жыцця жыцця. Пучыводнай зоркай свяціць паэту, выдзе яго да новых перамоў у творчасці імяна сапраўдна, самабытная народнасць. Пры гэтым — Аляксандр Пракоф'ев не стылізаваў. Зборнік светлай, прамінястай паэзіі сведчыць якраз пра тое, што ён — нагхнёны творца, наватар. У ягоных вершах, паэмах вы не знайдзеце рытмічнай аднастайнасці, нейкай адной застыглай тапанасці. Паэзію

ПА-НАД ВОЛГАЙ-РАКОЙ

ПЕРШЫ РАЗ волжскія хвалі пераклікаліся цераз мяе жыццё ў ліпені 1941 года, калі наш эшалон эвакуіраваных сям'яў пераправіў паўтаракаляметровы Самарскі мост... У неба было ні мухуркі. Вялікая і ўрачыстая. Волга ззяла і смялялася кожнай сваёй хваляй. А на сэрцы ўсё роўна ляжаў цяжкі камень цераз Волгу ўсім нас гнала вялікая бяда — вайна.

Алена ВАСІЛЕВІЧ

мем, кожную цагліну гарачай сваяго крыёна... Тавы прагучалі над Волгай словы сямейна-стражы В. Зайцава, які знішчыў 300 кіламетраў 62-й арміі, за Волгай зямлі няма. Мы сталі і будзем стаяць на смерці...

Трэба падумаць

Прыдзе Мясцова Ініцыятыва да таварыша Сяміпязева праз два тыдні. — Ну як, падумаць? — Не яшчэ. Справа ваша не протая. Трэба падумаць. Дзень за днём чапляецца, тыдзень за тыдзем, месяц за месяц, гадзіш — і астыла Мясцова Ініцыятыва, спінюшы сваё надкуццельнае квантэнне. Так і адволіў пагрозу парушэння сваяго шматпаважанага спакою таварыш Сяміпязеў на працягу даволі доўгага часу.

Падумаць і прынесце... праз тры гадзіны ледзь цёпелыкага. Не ўсіх цапкам, аднак, заглухла Мясцова Ініцыятыва ў выніку прымянення таварышам Сяміпязевым яго формулы. Пачалі сігналі і скаргі ад яе паступаць да вышэйшага начальства. Пачытаў яно пісьмы і трымаючы паведамленні з трыдзяткага эканамічнага раёна і выклікала Сяміпязева А. А. да тлумачэння.

М ЛАГУТНАЯ і лясавая Волга. Дзіўная і басконна рачыстая і дарога, пракаляная ёю. Каля вытоку, на Валдаіскім узвышшы, дзе слаўная руская рака пачынаецца тоненькай гаваркой ручайкай, ляжыць валуны, нагруканыя яшчэ ледніком. А ў нізючы, дзе сцелюцца пасыпаныя берагамы барханамі, абыякава да ўсёго на свеце, кроцка волжскімі берагамі вяртаюцца. На берагах Волгі можна сустрэць непраходныя ласы, нахштат таежных. На Волзе можна захлапцваць бэльмі паўночнымі нацямі і на Волзе ж можна стрэць свяціцкую кветку ежыца — лотыш...

КАЗКА, РАСКАЗАННАЯ РАЗУМНА І САРДЗЕННА

У старой Англіі было завезде так: у доўгую перадакладную ноч нават самая бедная сям'я збіралася вакол вогнішча і слухала казку. Яе расказаў самы старэйшы і самы мудры. І чым цяжэйшым было жыццё, чым больш люта скучалі ветры над дахам, тым больш святла і шчасця хацелася ўкладзі расказчыку ў сваю казку, каб хоць спадзяваннем сграваліся сэрцы.

Такую зімовую казку расказаў чалавечтву вялікі Шэкспір. І расказаў ён не з тым, каб сцесцешыся а каб даказаць—тыранія не вечная, дэспаты не ўсцельніцы. Верай у жыццё, ва ўсёперамагаючую сілу праўды, маладоці, каханья прасякнута гэтай натхнёнай і пазытыўнай казка.

Так расказаў яе і гамельчане. Рэжысёр спектакля Л. Эльстон здолеў не перагукіць п'есе непасрэдна шматзначнасцю. Таму не верагоднае спляненне падзей, магчымае толькі ў свабоднай логіцы казкі, не выглядае ні наўмысн, ні фальшывым. Гэта дасягаецца непахіснай верай у тое, што адбываецца. Гэтага, напэўна, чакаў і сам Шэкспір ад выканаўцаў сваёй драматычнай казкі.

Водбліскі многіх іх, якія хвалявалі вялікага аўтара, можна ўбачыць у гэтай п'есе. Дэспатызм і прасвятленне Піра, палкесць каханья Рамоэ і Джульетэ, рэўнасць Агэла, паўнакроўнасць народных вобразаў, якія перакліка-

юцца з персанажамі «Дванаццатой ночы» і інш.

Па ўсіх гэтых прычынах зразумела зварот тэатра да «Зімовай казкі», зразумела цікавасць і задавальненне, што адчуваецца гледзячы на яе паказак.

Тыранам злаецца, што толькі іх думкі самыя правільныя, і яны адразу хочуць надаць ім выгляд законнасці. Варта было кіраля Сіцыліі Леонту праўнаваць сваю жонку Гермію да караля Батемі Паліксена, і адразу ж Паліксену даволіцца ўчынкам за межы падуднай Леонту Сіцыліі, а паслудымая і светлая Гермія апынулася ў зняволенні.

Леонт разнастайны ў сваіх поглядках: злымы, гнэйны, люты. А іны раз — амаль добры. Такім яго праўдзіва іграе артыст В. Умянушкін. Дакладна адчуваючы граніцы магчымасцей ролі, ён не спрабуе ўнімацца да трагедыі. А іранічныя ходы, у рэальнасці ўжытыя артыстам, робяць вобраз заканамерным для казкі.

Роль Герміі выконвае артыстка З. Свідунювіч. Вобраз, створаны ёю, арگانічны ў спектаклі і выклікае цэлае спачуванне гледацоў.

Р. Сувораў, на жаль, не да канца вырашыў вобраз караля Паліксена. Мяккая манера, уласцівая гэтайму акцёру, не дапамагае зразумець сутнасць вобраза караля.

Праўда, аўтарскі матэрыял ролі многага бліжэйшы за трагедыю, чым Р. Сувораў. Аднак, мяне здаецца, акцёру трэба было паказаць, што ўвогуле абодвы каралі варты аднаго.

У спісу злеючых асоб Паўліна, жонка аднаго з прызвольных караля Леонта, займае не першае месца. Але нам хацелася змяніць з яе пачаць размову пра спектакль. У п'есе толькі яна гмеіна і адкрыта выступае супраць самадурства караля, супраць «бязлітасці саветнікаў», што патураюць яму. Смелая і знаходлівая, палкая і наместлівая, рашучая і самаадданая, яна не можа не заваяваць сэрца.

Артыстка А. Каменская, якая выконвае гэтую ролю, выразае дакладна вобраз Паўліны да гледзяча. Яна іграе змайманьнямі, тэхнічна даскладна, у выніку чаго не прападае ні адна тонкасць ролі і артыстка заслужана карыстаецца вялікім поспехам.

Тэму чыстага каханья, уласціваму Шэкспіру, вырашаюць вобразы маладога прынца Фларызеля (артыст А. Дударэў) і прынцысы Утраты (артыстка А. Квашына). Малады і ўжо ў дастатковай ступені вопытны акцёр іграючы ў асноўным правільна. Толькі іны раз Квашына траціць паўчы сцэнічныя задаткі, а Дударэў не дакладна валодае пастыкай.

Добрыя народныя вобразы ў спектаклі. Гэта першы за ўсё момант казкі пра старога пастуха ў выкананні заслужанага артыста рэспублікі М. Шурбакова. Просты і добры, ён не траціць гэтых якасцяў ні ад выпадковага багача, ні ад не менш выпадковага дваранства. Знаходкі акцёра, рэжысёра і мастака асабліва поўна выстаюць імяна ў апошняй частцы ролі, калі манера сцэнічнага жыцця, мізансцены, касцюм — усё падкрэслівае, што дваранства — толькі маска, якая ў дадзеным выпадку многага горшая за яго сумленнага і добрага чалавека, які пад ёю схаваны.

З захваленнем, наіўна, у добрым сэнсе з'яўляецца, іграе Ф. Іванюк маладога пастуха.

Віртуозна, смела і забавна іграе артыст А. Каменскі багачу Агэла. Добры ансамбль складаюць прыдворныя Каміла (Б. Сакалоў), Антыгон (Н. Маруфэў), Калеама (М. Мядзведзь) і Дзіён (А. Янкевіч).

Афармленне спектакля вынаходлівае і маляўнічае (мастак Е. Есафаў). Прастора сцены выкарыстана ўдала, што дае вялікія мізансцэнічныя магчымасці рэжысёру. Асабліва цікавая карціна прыроды, зроблена крыху іранічна ў духу пастаралаў Вата.

Добры, жыццеспрыдатны і пазытыўны спектакль паказаў на сталічнай сцэне Гомельскі тэатр.

І. ЛАКШТАНАУ.

А. КАНДРУСЕВІЧ «Факел свабоды (Куба ў агні рэвалюцыі)» Лінаграфюра.

ДЛЯ ПАГРАНІЧНИКАУ

З творчымі справаздачамі ў годна XXII з'езду КПСР перад пагранічнікамі і працоўнымі пагранічных раёнаў Беларусі, Літвы і Калінінградскай вобласці выступілі маладыя беларускія нампатзіры Я. Дагдзірыч і Р. Бутвіловіч.

Адзіны сакратар Саюза кампозітараў БССР музыкантаў І. Нісненіч расказаў слухачам аб шляхах развіцця беларускай савецкай музыкі, аб новых творах беларускіх аўтараў. Кампозітары падзялілі сваімі творчымі планами, пазнамілі слухачоў з сваімі песнямі і музычнымі п'есамі.

Разам з нампатзірамі да пагранічнікаў выяздзіла канцэртная

брыгада. У яе складзе — спевані — заслужаная артыстка БССР Т. Пастушкіна, артысты Ю. Матраеў і В. Прышчалева, цымбаліст М. Шмелюк, акардэаніст А. Каралеў. Праграму канцэрта складалі песні ад партыі і Радзіме, інструментальны і вokalны творы беларускіх і савецкіх нампатзіраў, класічныя рэкаманды.

Усё беларускія нампатзіры і артысты наладзілі для пагранічнікаў на працягу тыдня 17 канцэртаў.

Камандаванне пагранвойскі ўзнагародзіла ўдзельнікаў канцэртнай паездкі Ганаровымі граматамі.

ВЕЧАРЫ, ЛЕКЦЫІ, КАНЦЭРТЫ

Мастацкія калектывы Акцёрскага раённага Дома культуры, саўгасаў «Парэчча», «Арэса» і іншых гаспадар падыржавіталі канцэртнай праграмы, прысвечанай XXII з'езду Камуністычнай партыі.

Адныя рыхтуюцца да значнай музычнай паездкі па культурна-адукацыйных цэнтрах раёна. У клубы і бібліятэкі аформлены стэндарты і плакаты аб дасягненнях працаўдольнікаў у барацьбе за дэмакратыю, за выкананне сямігодня, за ўдзяленне вышэйшай адукацыі і дадзена каля 150 канцэртаў.

І. АНКУДОВІЧ.

НА БРАТНІЙ ЗЯМЛІ

У гастрольную паездку па гарадах Украіны выехала канцэртная брыгада Беларускай артысцкай тандэмаў М. Пісьмана. У Харкаве адбыўся першы канцэрт беларускіх артыстаў. Харкачане з цікавасцю праслухалі папулярныя беларускія старадаўнія і сучас-

ныя песні, цэла сестры выступілі артыстаў-чытальнікаў і танцоўраў.

Канцэрты майстроў Беларускай эстрады адбудуца ў Палтаве, Запарожжы, Луганску, Адэсе і іншых гарадах.

Сцэна са спектакля «Зімовая казка».

ПА-НАД ВОЛГАЙ-РАКОЙ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.

КІМРЫ... Хто яго калі ведаў, гэты невялікі старадаўні гарадок на Волзе (не большы за наш Слуцк), хоць і шэ ён выдатныя боты (імі заахляюцца рыбалоўцы і палюўнічы) аж з XVI стагоддзя. Мясцовыя майстры шлі боты яшчэ для пятроўскіх салдат, а потым для салдат, якія вытупілі Напалеона і, праішоўшы палову Еўропы, з перамогай уступілі ў Парыж... Хто б калі паехаў з Беларусі, да вуліцы ў тыя Кімы — гарадок, да вуліцы ў «ганалевага раёна» задаліся ішч «гравасцетчыну, пра якую толькі ў старажытныя часы вычыталі. Якую чынаў камандзіроўку соды прыдумаў бы, хоць цпер у Кімах не толькі шыюць боты, а нават і станкі выпускаюць.

...З Кімаў, як сапраўдных мароходцаў, ідзе (я ак жа — па морах ідзе) да Угліча.

Размінуваемся з незвычайна мажком — званіцай, якая ўзнімаецца над баскарыяй вадняй галазю так некачака, так нявыклда. Яевай гэта званіца стаяла на плошчы горада Калазіна. Цпер плошча стала дном мора, званіца — мяжком.

Равноў, не паспела ўстаць яшчэ засянае сонца, на гарызонце з'яўляецца старадаўні Угліч. Спачатку на фоне далёкага лесу-вызначваюцца белыя вежы шлюза і будынак гідрастанцыі Угліцкага гідравузла.

Вось мы «праваліліся» ў шлюзе, спусціліся яшчэ на адну прыступку, вась наш «Карл Маркс» трапіў пад аркай шлюза. Над ніжнім вярстам шлюза перакінуў мост для пешаходаў і аўтамашынаў. Батюхні! Цпер той мост грузына-пераружына — цэгла ічмыцца наш беларускі зубр — наш міскі самвал!

— Здароў, зямляк! Здароў! Прымі вітанне з Беларусі... Сам горад Угліч вырасоўваецца абрысамі старадаўняга Крамля, які існуе тут яшчэ з X стагоддзя.

Экскурсаводы паказваюць нам горад, зважаючы з яго гісторыі. Вось царква Дамітрыя «на крывах», пабудаваная ў 1692 годзе. Цпер тут музей і, бадай, самым цікавым экспанатам музея з'яўляецца зьвон. У яго мена языка, яму адескі ўва... — Як расказае паданне, гэтым зьвонам углічане некалі «дуралілі ў набаць», каб узняць проты люд на паўстанне супраць Барыса Годунова і яго стаўдэнішчы, віных, нібыта, у наўмысным забойстве малалетняга царэвіча Дамітрыя. Паўстанне было падаўлена, а зьвон па загаду Годунова пакараў, яго скінулі са званіцы, адлучавалі бізнуамі, выравалі язык, адескі вуха, а затым... сасалі ў Сібір... Зьвон прабыў у сшыцкіх трыста год...

Аблічча сённяшняга Угліча вызначаюць перш за ўсё будыны гідрастанцыі. Затым курсы навукова-даследчага Інстытута, кварталы новых дамоў, дзе жыюць рабочыя сярварніка (сэр-углічкі!) заводу, заводу газавічкі.

Ты не так заліваецца поля. Как велічюю сюрэю народно! Переполнілася наша зямля... Аднак Няркасаў веруў у лепшае, веруў у светлае будучэе народа. І гэтай вера яго збылася.

Шудоўны горад Яраслаў. Прыгажосць архітэктурных ансамбляў, захаваных яшчэ з часоў «златага веку», спалучаецца тут з той непаўторнай веліччай прыгажосці, якую надае гораду Волга. Нідзе, ні ў адным прыгожым горадзе, не адчуваем такога спакою і прастору, як на абсаджа

каў, машынабудаўнічага і іншых заводаў...

Гэта ўжо новы горад, новы час, новая гісторыя. Гісторыя самайліччых ператварэнняў.

РЫБІНСКАЯ МОРА, можна смела сцвярджаць — сапраўднае мора. Шторы тут бываюць такія, што плыты, магучыя волжскія плыты, часам, разлаціваюцца па бярэжышчы. Нарэдка не вытрымліваюць і грузавыя саставы: алдаре баржу ад буксіра і лянсе, коды заахляюцца свежым ветру. У даўжыню мора працягае больш чым на 140 кіламетраў, шырыня яго 60 кіламетраў.

З мора выходзім у канал, а затым зноў пойдзем на старым рэчышчы Волгі. З Рыбінскага шлюза нас вітае манумент «Волга». Жанычна з шудоўным тварам Імкліва працягнула руку ў марскую частку. У другой яе рупі скрутак царкоўна. Калі год жалячыны ў вольным паданне расласталася чыка бурэвіскі.

На манушчэце золатам гарыць бессмертны денніскі слонак: «Камунізм — гэта ёсць савецкая ўлада плюс электрыфікацыя ўсёй краіны...»

...У Рыбінску сплянемся ненадоўга.

Прыгожыя берагі Волгі па дарозе да Яраслаўя. Хвалявая бало — залатая-чырвоныя калоры над зялёным шатром верхняй на ўгорках спускаюцца ў лагчыны і аступаюць перад траітычым сэрбалістым асінікам уярэ-Межэ-у пахмурнай ялівай. Па беразе — багатыя прыволжскія сёлы з драўлянымі хатамі. Хаты на Волзе не такія, як у нас, — высокія, усё як «дзяды», з надбудовай накіхат дэманіна. Ласы адступілі без канца і краю, злаецца — праціраюцца прасторы духмяных прыволжскіх сенажай.

На Яраслаўскім набярэжжы стаяць векавыя ліпы. З засеці ліп у далечыню волжскага прастору ўглядаецца бронзавы Няркасаў. На пастанешце з шэрага граніту высечаны словы самога паста:

Я ліру посвятив народу своему...

Пад Яраслаўлем знаходзіцца някрасавіцкі мястэчка. У сяле Карэбіца, дзе любіў бываць і сусракаша на палыяніні са сваімі сябрамі-сялянскімі паэт, цпер мыей Няркасава. Тут, пад Яраслаўлем, праішоў дзівячства паста, тут былі напісаны яго «Карабейнікі», «Сялянскія дзеці», «Рускія жалячыны» і «Мароз-Чырвоны нос». Тут высіліў некалі паст свае лепшыя вершы пра Волгу:

Волга, Волга, весной многоводной ты не так заливаешь поля.

Как великою сурёю народно! Переполнілася наша зямля... Аднак Няркасаў веруў у лепшае, веруў у светлае будучэе народа. І гэтай вера яго збылася.

Шудоўны горад Яраслаў. Прыгажосць архітэктурных ансамбляў, захаваных яшчэ з часоў «златага веку», спалучаецца тут з той непаўторнай веліччай прыгажосці, якую надае гораду Волга. Нідзе, ні ў адным прыгожым горадзе, не адчуваем такога спакою і прастору, як на абсаджа

ных векавымі ліпамі і каштанамі вуліцамі і бульварам Яраслаўя.

З Яраслаўя паходзіў «бацька рускага тэатра» Фёдар Волкаў. Пад Яраслаўлем нарадзіўся і жаў сын прыгожнага селяніна Аляксандра Алякушына — выдатны скульптар самавука, які стварыў адзін з лепшых помнікаў Масквы — помнік А. С. Пущкіну, а таксама помнік М. Ю. Лермантаву ў Пінсгорску.

Тут, у Яраслаўлі, праішлі юнацкія гады і нашага беларускага паста Максіма Багдановіча. Можна тама навівае Яраслаўля такія светлыя і цёлыя пахучы.

...Не блізка ад нашай Беларусі Волга. А ўсё роўна, амаль у кожным прыволжскім горадзе знаходзіцца, супрацьстая нешта такое, што кроўна зьяваецца цябе з Волгай, што мае як бы дачыненне і да цябе самога. Як прымяна, напрыклад, пахучы ў Астрахані ім Я. Агура. Гэта ён, наш, беларускі скульптар, стварыў помнік манушчэце Ул. І. Леніну, які астраханскі ўстанавіў ў адзінку 400-гадовага сьвайго горада. І хоць ты асабіста і не маеш дачынення да гэтай агураўскай славы, што завітала так далёка ад дому, а ўсё роўна — і табе прымяна, і ты адчуваеш зрабавенне пахучы гораду: вась якія мы!

А Казань! Колькі беларусаў прыгрэла яна ў ваіну! — зноў дарэгія сэрну ўспаміны і хваляваны. Тут у гасцініцы «Татарстан» жыў у 1941—42 гады наш Янка Купала. Тут жыў Кузьма Чорны.

Ты, каму даволілася бываць у Казані ўсёго якіх-небудзь тры ці чатыры гады назад, не пазнаваеш іе сёння... На тым месцы, дзе стаяў дэкаратыўны раёнскі казанскі прастыні, сёння сядзіць мора — Куйбышаўскае.

Экскурсаводы кажуць, што лепш за ўсё аглядаць Казань, калі ўзніцца на дасорую вышыню Сююмбейкай вежы. З гэтай вежы, як і з самой татарскай прыгажуні-ханшай Сююмбейкі зьявацца многа легенд — цікавыя, пазытыўныя, і казанцы любяць іх расказаваць.

З вежы адкрываецца шудоўная панарама сталіцы Савецкай Татарыі: губляюцца ў дзённым раёны бележыя возера... А з другога боку белакаменная казанская Крамя падступае Куйбышаўскае мора, новыя масты і дамы. Амаль пята частка горада знаходзіцца ніжэй узроўню мора. Вось чаму, каб не затопіла нізіныны раёны, давалася пабудавана дзве плышчы і месцы дамб, якія ў некаторых месцах узмаюнаюць вышэй шасціпаўраховага вода.

Казань — адзін з будучышых у краіне культурных і эканамічных цэнтраў. У Казанскім універсітэце вучыцца на юрыдычным факультэце Ул. І. Ленін. Тут жа вучыцца і яго бацька І. М. Ульянаў. Насупраць будынка універсітэта — бронзавая фігура маладога Леніна ў накінутай на плечы сту-

дэзійка курцы, а кійкай у руцэ.

...У знак пратэсту супраць рэакцыйнага рэжыму 4 снежня 1887 года студэнты Казанскага універсітэта сабраліся ў актэавай зале і пачалі кіць студэнцкія білеты перад кафедрой. Адным з першых адмовіўся ад білета студэнт Ульянаў. Цпер гэты білет № 197 знаходзіцца ў аўдыторыі (у сучасны момант там музей), дзе Ул. І. Ленін слухаў лекцыі па гісторыі рускага права. Захаваўся ўсё, як было ў час Ул. І. Леніна: кафедры, лаўкі... На лаўках экскурсантам дазваляецца пасядзець. І ўсё мы садзіліся і нейкую хвіліну сядзелі моўчкі з адзінай думкай: магчыма тут, на гэтым месцы, сядзеў некалі Уладзімір Ульянаў...

У Казані пачынаў сваю рэалізацыйную дзейнасць вучыць тэхналагічнага вышэйшыха Кострыкаў. Тут, на барышчы з самадзержавым уздымаў працоўных у 1905 г. Я. М. Свардлоў.

«Фізічна я нарадзіўся ў Ніжнім Ноўграду, духоўна — у Казані, — пісаў пра сьбе М. Горкі.

Ніжні Ноўград, цперашні Горкі, страчае гэтай здалёку, высокую здаруны логіны шы гурэ-пад'ёмных краінаў... Крапы пераносіць у паветры аўтамабілі, якія выходзіць з варт Горкаўскага аўтамабільнага заводу, грузыць скіны з абсталяваннем, і ўсё гэта, таксама з горкаўскіх заводаў. Па стужках транспарціроў рухуюцца тысячы мяхоў і тысячы тон збожжя. Многіх грузаў не краінашка рука чалавека — настолькі механізаваны і аўтаматызаваны ўсе працэсы пагрузкі.

А ў часы славуэта ніжнегорскага кірмашу горы тавараў пераціралі на сваіх спінах волжскія грузчыкі. І не толькі машыны — звычайныя тачкі, і тыя лічыліся расконай... Затое купцы набівалі сабе мякі грашмак.

У гэтым віры «царства меднай калейкі» і нарадзіўся фізічна, як ён пісаў, Максім Горкі. Паштоўны ўезд (так частей завуша ў прыволжскіх гарадах вуліцы, якія ідуць да Волгі, — «уезд», «з'езд») вядзе ў «Домік Кашырыных». Тут захаваўся некранутым куфрак дзед Кашырына, дзе трымаўся «капітал, які дзед штодня пералічваў перад тым, як лечы спаць, баючыся, каб сыны ці ўнукі яго не абаралі... Захаваўся дубчы і шырокая лаўка, на якой па суботах дзед «вучыў» унукаў. Захаваўся строі бабуй і куфар у цёмным кутку, на якім спаў Аляксей Пешкаў... Нятульна і адзінока адчуваў сьбе на гэтым кудрыны чалавек, якому суджана было посьці стаць вядомым на ўвесь свет.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

У гэтым віры «царства меднай калейкі» і нарадзіўся фізічна, як ён пісаў, Максім Горкі. Паштоўны ўезд (так частей завуша ў прыволжскіх гарадах вуліцы, якія ідуць да Волгі, — «уезд», «з'езд») вядзе ў «Домік Кашырыных». Тут захаваўся некранутым куфрак дзед Кашырына, дзе трымаўся «капітал, які дзед штодня пералічваў перад тым, як лечы спаць, баючыся, каб сыны ці ўнукі яго не абаралі... Захаваўся дубчы і шырокая лаўка, на якой па суботах дзед «вучыў» унукаў. Захаваўся строі бабуй і куфар у цёмным кутку, на якім спаў Аляксей Пешкаў... Нятульна і адзінока адчуваў сьбе на гэтым кудрыны чалавек, якому суджана было посьці стаць вядомым на ўвесь свет.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

У гэтым віры «царства меднай калейкі» і нарадзіўся фізічна, як ён пісаў, Максім Горкі. Паштоўны ўезд (так частей завуша ў прыволжскіх гарадах вуліцы, якія ідуць да Волгі, — «уезд», «з'езд») вядзе ў «Домік Кашырыных». Тут захаваўся некранутым куфрак дзед Кашырына, дзе трымаўся «капітал, які дзед штодня пералічваў перад тым, як лечы спаць, баючыся, каб сыны ці ўнукі яго не абаралі... Захаваўся дубчы і шырокая лаўка, на якой па суботах дзед «вучыў» унукаў. Захаваўся строі бабуй і куфар у цёмным кутку, на якім спаў Аляксей Пешкаў... Нятульна і адзінока адчуваў сьбе на гэтым кудрыны чалавек, якому суджана было посьці стаць вядомым на ўвесь свет.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

І цпер, у гэты домік, дзе ён нарадзіўся, ідуць людзі, адкуль бы яны ні завіталі сюды. «Горкі», «Максім Горкі»... — на розных мовах з павагай вымаўляюць яны імя вялікага рускага пісьменніка.

Прысвечаны Пак Ін Ро

У Беларускай таварыстве дружбы і культурнай сувязі з зарубешнімі краінамі адбыўся вечар грамадскай сталіцы, прысвечаны 400-годдзю з дня нараджэння выдатнага карэйскага паэта, патрыята, мысліцеля Пак Ін Ро.

Вечар, арганізаваны Беларускай рэспубліканскай камітэтам абароны міру Беларускай таварыствам дружбы і культурнай сувязі з зарубешнімі краінамі, Саюзам пісьменнікаў БССР, уступным словам адрыў адзіны сакратар Саюза пісьменнікаў БССР Мікола Тімачоў.

З дакладам — «Пяснар карэйскага народа Пак